

teatrală, toate acestea legitimează o apropiere între cei doi creatori, pe care atâtea altele îi despărțeau. Dar, această apropiere cu sensuri întrucâtva simbolice n-a fost cu puțință decât prin identificare în personalitatea ca și în creația tânărului Blaga, a „Insurgentului”, ce se va retrage cu timpul în umbra poetului și gânditorului din maturitate.

Exegeză riguroasă și comentariu fin al multor texte prea îndelung neglijate, *Lucian Blaga și teatrul – Insurgentul – Memorii. Publicistică. Estetică.* de Doina Modola ne descoperă fețe ascunse, ignorate, uitate ale marelui creator. O *prezență* redobândită a creației blagiene (chiar în domeniul teatrului) avea nevoie de o asemenea lucrare.

Nicolae PRELIPCEANU

George Banu pe drumul creației

Două cărți-album a publicat George Banu în ultima vreme. Ia editura Adam Biro din Paris. Apariții grafice cum aici, de unde George Banu a plecat de mult, nu putem încă visa.

Le rideau ou la féture du monde (Cortina sau fisura lumii), ca și *L'Homme de dos* (Omul «văzut» din spate) impresionează prin vasta erudiție în materie de teatru și de pictură a autorului lor, prin teribila putere intelectuală de a selecta, în fine, prin liantul profund, intrinsec, m-aș aventura să spun, dintre cele două lumi, a picturii și teatrului, liant, sau mai degrabă numitor comun, care nu e decât raportarea, într-un fel sau altul, directă la figurativi și clasici, indirectă la nonfigurativi și avangardiști, dar raportare totuși la lumea reală.

Motoul *Cortinei*, care poate fi, și este desigur, și perdea, cel dintâi, căci părțile și capitolele au și ele motorile proprii, acesta deci, extras din Thomas Bernhard, *Aparențele înșală*, justifică întreprinderea lui George Banu, lăsând loc altora, și altora: „Numai (meditând)

asupra conceptului de cortină, un filosof și-ar putea petrece toată viața”.

Ceea ce urmează, textul profesorului de teatru, e mai mult decât o lecție de artă – e una de meditație sistematică, organizată riguros fără a îngredi libertatea gândului. Căci, ilustrându-și ideile cu opere clasice din domeniul picturii, George Banu deosebește cortine/perdele: de apariție, ale prestigiului, ale intimității, ale evenimentului, ale gloriei, mica perdea/cortină, apoi ceea ce Roland Barthes numește variantele: ale deschiderii, ale opacității, ale greutății. Unul dintre marile roluri pe care le are de jucat cortina în pictură, observă autorul acestei cărți admirabile, este când o însoțește, în atâtea și atâtea tablouri, pe Fecioara Maria.

Cortina, ne spune George Banu, ascunde și dezvăluie, relativizează, e fisură și mediator între părți, adică între actori și spectatori la teatru, păstrându-i, unii față de alții, intangibili, cortina face din real o scenă, subliniază ideea de teatralitate a lumii, dezvăluie și învăluie, definindu-l, conceptul de „theatrum mundi”. Există, crede George Banu și noi cu el, fără îndoială, o poetică a cortinei. Aceasta instalează în teatru, un cod al așteptării. Spectator, în fața ei, aștepți revelația și ești în același timp separat de aceasta. „Cortină!” ar fi spus Habelais înaintea de

a muri. „La teatru, conchide autorul splendidului album, ca și în pictură, în ciuda atacurilor frontale, cortina a putut să supraviețuiască așteptând o marginalitate sau resemnându-se la miniaturizare. Cum în zoologie, unde anumite organe atrofiate amintesc funcții străvechi, cortina aceasta se prezintă ca una reziduală. Ea evocă folosirea sa, ca și locul pe care-l avea altădată cortina generatoare de teatralitate, încărcată cu o funcție emfatică: ea reînălța protagoniștii, supraexpunea femeile, exalta naturile moarte. Cortina lui „theatrum mundi“. Desigur, cel mai important raport cu ceva/cineva al cortinei rămâne acela cu omul. Pe scenă sau în pictură. Ultima imagine, reproducă pe o pagină întreagă a albumului, este un bărbat (om, *n'est-ce pas?*) care străpunge ceva ca o cortină, detaliu dintr-o lucrare de Francis Bacon (pictorul). Bărbatul e cu spatele, pleacă. Dar nu definitiv, căci tot el ne deschide celălalt album al lui George Banu, *L'Homme de dos* (Omul „văzut“ din spate), care și este, cum mărturisește însuși autorul, o continuare a cortinei, căci lucrând la aceasta, s-au aglomerat imaginile, din pictură mai ales, ale unor persoane, în general, feminine, care sunt pictate din spate. În fond, cortina dezvăluia și disimula, iar pânza pictorului poate, și ea, să disimuleze chipul, oferind alte semne ale ființei, disimulându-i fața, ochii, gura, nasul, dar oferind în schimb umerii, gâtul, capul... Omul cu spatele părăsește, în general, scena, se retrage, fie învins, fie sătul de lumea aceasta. El impune o altă relație cu lumea, decât aceea, mai obișnuită totuși, când ne privește în față sau, mai bine zis, îl privim în față. Metafora omului

cu spatele deschide – observă George Banu – un larg teren pentru analogii. În teatru, regizorii de azi îi cer actorului, chiar dacă nu-și oferă spectatorilor spatele, să nu neglijeze expresia acestuia, subliniind capacitatea de sugestie a spatelui ființei. Iar în teatrul japonez *kabuki*, atunci când un actor reprezintă un personaj mort, el întoarce spatele publicului și rămâne așa, nemișcat. Cel care întoarce spatele demonstrează că e capabil să se extragă din lume. Aici George Banu face el însuși dovada capacității sale de a se extrage din contingentul pur și simplu al temei sale, plastice și dramatice, făcând, ca și-n prima carte despre care am vorbit, pasul necesar spre filosofia temei. Am extras numai un exemplu. Tehnica scrierilor lui George Banu aceasta este: să iasă din exactitatea oarecum monotonă a descrierii și plasării în categorii și să între, asemenea celui întors cu spatele, printr-un exercițiu de imaginație în același timp, în spațiul ascuns, al esenței. Unde, vrând-nevrând, ne târăște și pe noi. Experiența de om de teatru și, mai mult, de teoretician reputat al acestei arte, îl duce pe George Banu la observații asupra artelor plastice, pe care în zadar le-am aștepta de la profesionistul mărginit al acestora și asta nu hazardându-se, asemenea scriitorilor, în interpretări fără alt reazem decât acela al purei imaginații. Iată ceea ce face din amândouă aceste albume, și studii în același timp, lecturi profitabile și palpitate, desigur pentru aceia care mai palpită la idei și nuanțe, în această lume, unde palpitul se rezumă, în general, la domeniile violenței și ale urâtului de tip S.F.